

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 42/2006 vp

Hallituksen esitys eräitä yritysjärjestelyjä koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä marraskuuta 2006 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eräitä yritysjärjestelyjä koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön (HE 247/2006 vp).

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- erityisasiantuntija Jari Salokoski, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Kari Aaltonen, Verohallitus

- johtava veroasiantuntija Tero Honkavaara, Elinkeinoelämän keskusliitto
- professori Raimo Immonen, Turun kauppa-
korkeakoulu
- johtaja Sebastian Kellas, KPMG
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuotajain Keskusliitto MTK ry
- erityisasiantuntija Annika Suorto, Suomen Kuntaliitto
- hallituksen puheenjohtaja Ola Saarinen, Suomen Veroasiantuntijat ry
- veroasiantuntija Leena Romppainen, Suomen Yrittäjät ry
- lakiasiain johtaja Vesa Korpela, Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Keskuskauppakamari ja valtiovarainministeriö ovat antaneet asiassa kirjallisen lausuntonsa.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin lisättäisiin yhteisöjen osittaisjakautumista koskevat säännökset sekä tarkennettaisiin sulautumista ja osakevaihtoa koskevia säännöksiä. Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan yhteisöjen neuvoston yritysjärjestelydirektiiviä koskevan muutospäätöksen säännökset. Direktiivissä tarkoitetut veroedut ehdotetaan ulotettaviksi koskemaan myös kotimaisten yhteisöjen välisiä vastaavia järjestelyjä.

Ehdotuksen mukaan laissa asetetut edellytykset täyttävät osittaisjakautumiset voitaisiin toteuttaa ilman välittömiä veroseuraamuksia niin yhteisöjen kuin osakkaidenkin verotuksessa. Verotus lykkääntyisi siihen ajankohtaan, jolloin siirtyneet varat tai vastikkeena saadut osakkeet luovutetaan edelleen.

Tuloverolakiin lisättäisiin säännökset tappioiden vähentämisestä jakautumisen ja osittaisjakautumisen yhteydessä ensisijaisesti siinä yhtiössä, joka jatkaa sitä samaa toimintaa, jossa tappiot ovat syntyneet. Lisäksi tuloverolakiin

otettaisiin säännökset suomalaisen yhtiön verotuksessa vähennettyjen ulkomaisen kiinteän toimipaikan tappioiden lisäämisestä yhtiön tuloon siinä tilanteessa, että kiinteä toimipaikka yhtiötetään ulkomaiseksi tytäryhtiöksi, joka jatkaa saman toimipaikan toimintaa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 2007 alusta. Niitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2007 toimitettavassa verotuksessa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä eräin vähäisin muutoksin.

Esityksen tarkoituksena on saattaa kansallisesti voimaan EU:n yritysjärjestelydirektiiviä koskevan muutosdirektiivin säännökset. Suurin muutos koskee osittaisjakautumista, joka olisi mahdollista toteuttaa edellytysten täytyessä veroneutraalisti muiden yritysjärjestelyiden tapaan. Käytännön kannalta on kuitenkin merkittävää se, että osittaisjakautuminen määritellään verotuksessa kapeammin kuin osakeyhtiölaissa. Laajennus ei siis merkitse sitä, että kaikki yhtiöoikeudellisesti sallitut osittaisjakautumiset olisivat verotuksellisesti neutraaleja.

Muut ehdotetut muutokset ovat luonteeltaan pääosin lakiin otettavia tarkennuksia kysymyksissä, joista monet on jo ratkaistu oikeuskäytännössä. Tällaisia ovat mm. luopuminen sulautumisvastikkeesta tytär- ja sisaryhtiösulautumisissa tai osakevaihdon hyväksyminen myös silloin, kun hankkivalla yhtiöllä on jo äänen enemmistö kohdeyhtiöstä. Kysymys niiden osalta on siis siitä, että sääntely saatetaan lain tasolle.

Osa ehdotuksista koskee kysymyksiä, joissa vallitsee ainakin jossain määrin epäselvyyttä verotuskäytännössä, esimerkiksi yritysjärjestelyn osana olevan kiinteän toimipaikan tappioiden tai varausten käsittely. Näiltä osin avoin sääntely selventää oikeustilaa.

Esitys noudattelee varsinaisen yritysjärjestelydirektiivin käsittelyssä aikanaan (HE 177/1995 vp) omaksuttua linjaa, jonka mukaan direktiivin sisältö saatetaan voimaan pääosin sellaisenaan. Direktiivi itsessään edustaa ns. minimisääntelyä. Kansallisesti olisi siis mahdollista omaksua eräin osin direktiiviä väljem-

piä säännöksiä. Suomen ratkaisu perustuu ajatukselle, että siten voidaan taata tulkintojen yhdenmukaisuus eri jäsenvaltioissa rajat ylittävissä yritysjärjestelytilanteissa. Tämä on ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden kannalta sinänsä perusteltua.

Esityksessä on omaksuttu niin ikään se periaate, että säännöksiä sovelletaan sellaisenaan myös puhtaasti kansallisiin toimiin. Se on perusteltua verojärjestelmän selkeyden kannalta. Lisäksi se takaa myös sen, ettei sääntely loukkaa EU:n perustamissopimuksessa säädettyä syrjäintäkieltoa.

Valiokunnalla ei ole huomautettavaa näihin esityksen peruslinjauksiin. Direktiiviin ei kuitenkaan sisälly eräitä kansallisesti omaksuttuja erityisehtoja. Tärkein niistä koskee yritysjärjestelyissä annettavia vastikeosakkeita, joiden tulee meillä olla liikkeelle laskettuja uusia osakkeita. Tätä vuonna 1995 omaksuttua kantaa ei esitetä muutettavaksi myöskään tässä yhteydessä. Yritykset eivät voisi siis edelleenkään käyttää vastikkeena hallussaan olevia omia osakkeitaan, vaikka näitä koskeva yhtiöoikeudellinen sääntely on muuttunut merkittävästi. Tätä kysymystä samoin kuin muita valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esiin nousseita näkökohtia käsitellään erikseen seuraavassa.

Osittaisjakautuminen

Osittaisjakautumista koskeva säännös vastaa siis varsin tarkoin yritysjärjestelydirektiiviä, jossa olevaan määritelmään sisältyy edellytys yhden tai useamman liiketoimintakokonaisuuden siirtämisestä sellaisenaan vastaanottavaan yhtiöön. Lisäksi osittain jakautuvaan yhtiöön tulee jäädä vähintään yksi liiketoimintakokonaisuus.

Ehdotettua sääntelyä on arvosteltu valiokunnan asiantuntijakuulemisissa ennen muuta sen kapea-alaisuudesta. Se poikkeaa myös kokonaisjakautumista koskevasta rajaustavasta, jossa siirron kohteena ovat varat ja velat ilman lisäedellytyksiä.

Kritiikki on perustunut ennen kaikkea siihen, että osittaisjakautumiset tulevat olemaan pääosin kotimaisia. Niiden edellytykset olisi määriteltävä sen vuoksi käytännön tarpeista lähtien samalla tavalla kuin osakeyhtiölaissa.

Valiokunta tiedostaa sinänsä esitetyn kritiikin perusteet ja ehdotetun sääntelyn seuraamukset. Merkittävää asian arvioinnissa on kuitenkin se, että verotuksen ja yhtiöoikeuden lähtökohdat ja tavoitteet poikkeavat toisistaan, minkä vuoksi erilaista sääntelyä voidaan pitää perusteltuna.

Verotuksen kannalta lähtökohtana on nimenomaan direktiivin yleinen tarkoitus poistaa verotukselliset esteet tietyiltä yritystoiminnan uudelleen organisoinneilta. Tämä edellyttää mm. sitä, että yritysrajoitusten muutostilanteissa noudatetaan jatkuvuusperiaatetta. Erityyppinen varojen irrottaminen yhtiöstä osakkeenomistajalle esimerkiksi nykyisen osakeyhtiölain sallimin tavoin on vastoin yritysjärjestelysäännösten tavoitetta. Vaatimus liiketoimintakokonaisuuksien siirtämisestä samoin kuin maksettavan käteisvastikkeen määrän rajoittaminen turvaavat näitä verotuksellisia lähtökohtia.

Esitystä voidaan puoltaa myös siitä näkökulmasta, että yritysjärjestelysäännökset ovat poikkeuksia laajaan veropohjaan ja alhaiseen verokantaan perustuvassa yritysverojärjestelmässä. Niiden tavoitteet ja vaikutus on perusteltua arvioida siten myös verotuksen yleisistä lähtökohdista.

Valiokunta ei pidä perusteltuna myöskään vertailua kokonaisjakautumiseen, joka on olennaisesti erilainen toimi kuin osittaisjakautuminen. Siinä yhtiö purkautuu ja lakkaa kokonaan olemasta. Edellytyksenä ei silloin voikaan olla se, että siirron kohteet muodostavat toimintakokonaisuuksia, koska yhtiöllä on usein myös varoja, jotka eivät kohdistu mihinkään erityiseen liiketoimintakokonaisuuteen. Toisaalta jakautumisenkin osalta on säädetty, että tiettyyn liike-

toimintaan kohdistuvat verotuksessa hyväksytyt varaukset on siirrettävä niihin yhtiöihin, joihin varausta vastaava liiketoiminta siirtyy.

Osittaisjakautumisen määritelmässä liiketoimintakokonaisuuden siirto on määritelty siten, että kokonaisuus on siirrettävä *sellaisenaan*. Säännöstä voitaisiin tulkita muutoin myös niin, että siirrettävä liiketoimintakokonaisuus voitaisiin jakaa useammalle vastaanottavalle yhtiölle. Niissä ei olisi siten enää kyse itsenäisestä toimintakokonaisuudesta. Tarkoituksena on kuitenkin, että siirrettävän liiketoimintakokonaisuuden toimintaa jatketaan kokonaisuutena vastaanottavassa yhtiössä.

Valiokunta toteaa vielä selvytyden vuoksi, että sekä siirrettävä että jäävä toiminnallinen kokonaisuus voi olla myös tuloverolain mukaan verotettava tulolähde. Tämä koskee niin TVL:n kuin EVL:n mukaan verotettavia yhteisöjä. Tällainen tulolähde voi myös muodostua osittaisjakautumisesta, jos se muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden.

Liiketoimintakokonaisuus

Hallituksen esityksessä on osittaisjakautumisen yhteydessä esitetty säädettäväksi liiketoimintakokonaisuuden käsitteestä, joka vastaisi direktiivin vastaavaa käsitettä. Sama käsite on esityksen mukaan tarpeen liiketoimintasiirtoa koskevassa säännöksessä, vaikka muutosdirektiivi ei sinällään koske liiketoimintasiirtoja.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat vastustaneet säännösehdotusta sillä perusteella, että uuden käsitteen käyttöönotto aiheuttaisi oikeudellista epävarmuutta liiketoimintakokonaisuuden sisällön tulkinnasta. Tämä saattaa heijastua ennen kaikkea liiketoimintasiirtoihin, joiden osalta käsitteiden täsmentyminen ja rajaukset ovat vienneet pitkän aikaa. Oikeustila on nykyisellään jokseenkin vakiintunut lukuisten keskusverolautakunnan ja korkeimman hallinto-oikeuden antamien ratkaisujen myötä. Tätä oikeustilaa ei siis haluta vaarantaa.

Uuden käsitteen käyttöönottoa on perusteltu esityksessä sillä, että se on direktiivin kannalta keskeinen osittaisjakautumisessa. Sen vuoksi se on tärkeä määritellä verolaissa.

Valitun termin "*liiketoimintakokonaisuus*" on katsottu parhaiten vastaavan direktiivissä käytettyä termiä "*branch of activity*". Direktiivin suomennoksessa on tässä yhteydessä käytetty termiä "*toimiala*". Olennaista on, että säännöksessä tarkoitetaan nimenomaan siirrettävän liiketoiminnan kokonaisuutta eikä esimerkiksi mitä tahansa toiminnan osaa.

Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että ehdotetulla liiketoimintakokonaisuuden käsitteellä tarkoitetaan sisällöllisesti samaa kuin nykyisellä käsitteellä "*liiketoiminnan osa*". Lisäksi on todettu, että käsitteellä tarkoitetaan samaa kuin yritysjärjestelydirektiivissä. Koska sama termi esiintyy myös direktiivin tarkoittamassa liiketoimintasiirrossa, on johdonmukaista, että myös sitä koskevassa lainkohdassa käytetään samaa sanaa.

Kysymys on siis yksinomaan valitun käsitteen täsmällisyydestä suhteessa direktiiviin, ei käsitteen sisällöstä sinänsä. Valiokunta toteaa ensinnäkin, että esityksen termi "*liiketoimintakokonaisuus*" on sinänsä kuvaavampi kuin esimerkiksi liiketoimintasiirtosäännöksessä oleva termi "*liiketoiminnan osa*". Pitkällä aikavälillä uudella termillä tulee olemaan tähän nähden suurempi informaatioarvo kuin nykyisellä sanamuodolla. Johdonmukaista on myös, että käsitteet ovat samat niin osittaisjakautumisessa kuin liiketoimintasiirrossa. Tämä puoltaa esityksessä olevaa valintaa.

Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että muutos on puhtaasti kielenhuollollinen, ei sisällöllinen. Syntynyt laaja ratkaisukäytäntö on siten edelleen yhtä lailla sovellettavissa kuin tähänkin asti. Tämä koskee niin keskusverolautakunnan kuin korkeimman hallinto-oikeudenkin ratkaisuja. Lainsäätäjän tahto on tältä osin selvä: yhtäkään itsenäistä tulkintaa ei ole perusteltua tehdä yksinomaan sen vuoksi, että suomenkieliseen lainsäädäntöön tehdään kielenhuollollinen täsmennys. Tilannetta kuvaa hyvin osaltaan se seikka, ettei ruotsinkielistä termiä "*verksamhetsgren*" ole tarkoitus muuttaa. Tulkinnan jatkuvuus on voitava taata niin suomen- kuin ruotsinkielisessä soveltamisessa.

Vastikeosakkeiden laatu

Edellä on jo viitattu siihen, ettei direktiivi sinänsä edellytä, että yritysjärjestelyissä vastikkeena annettavat osakkeet olisivat uusia. Tätä koskeva ehto on otettu kuitenkin kansalliseen lakiin jo vuonna 1995, ja nyt se on tarkoitus ulottaa myös osittaisjakautumistilanteisiin.

Ehtoa on arvosteltu valiokunnan asiantuntijakuulemisessa sillä perusteella, että se on fiskaalisesti turha ja se haittaa yritysjärjestelyiden toteuttamista käytännössä. Ehto voitaisiin siten poistaa ja näin edesauttaa yritysten asemaa. Kysymys on tärkeä yrityksille myös käytännössä.

Valtiovarainministeriö on viitannut tältä osin yritysverotuksen kehittämistyöryhmän keväällä 2006 antamaan mietintöön (*VM:n työryhmämietintö 4/2006*), jossa on selvitetty uuden osakeyhtiölain aiheuttamia muutostarpeita verolainsäädännössä. Vastikeosakkeiden laatua koskeva kysymys liittyy olennaisesti työryhmän ehdotukseen, jonka mukaan omien osakkeiden luovutuksesta saatu voitto ei olisi luovuttajayhtiölle luovutusvoittona veronalaista tuloa eikä luovutustappio vähennyskelpoista menoa.

Työryhmän ehdotus perustuu siihen, että yhtiöoikeudellinen lainsäädäntö on muuttunut tältä osin. Kysymys vastikeosakkeiden laadusta on tarkoitus selvittää samassa yhteydessä kuin työryhmän ehdotusten toteuttamista selvitetään muutoin. Samassa yhteydessä tulee arvioitavaksi mahdollisuus yhtiön omien osakkeiden käyttämiseen vastikeosakkeina yritysjärjestelyjen yhteydessä. Tämä koskee sulautumisten lisäksi myös vastikeosakkeiden käyttämistä jakautumisen ja liiketoimintasiirron yhteydessä.

Mahdollisten lainsäädäntötoimenpiteiden tarve tulee siis arvioitavaksi yritysverotuksen kehittämistyöryhmän työn tarkastelun yhteydessä ensi vuonna. Valiokunta on pitäytynyt tällä perusteella hallituksen esityksen kannalla. Kysymys tulisi kuitenkin ratkaista mahdollisimman nopeasti, jotta tarpeettomat esteet yritysten uudelleenjärjestelyissä poistuisivat.

Käteisvastike

Asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu myös yleisesti kaikkien yritysjärjestelyiden osalta,

että sallittavan käteisvastikkeen rajoittamisesta enintään 10 %:iin vastikeosakkeiden nimellistai vasta-arvosta luovuttaisiin.

Valiokunta ei puolla muutosehdotusta. Yritysjärjestelydirektiivi sallii enintään 10 %:n suuruisen käteisvastikkeen käyttämisen yritysjärjestelyjen yhteydessä. Rajoituksen tarkoituksena on sulkea pois kaupan luonteiset toimet direktiivin soveltamisalasta. Käteisvastikkeen mahdollisuus tuo kuitenkin järjestelmään joustavuutta ja on välttämätön esimerkiksi silloin, kun jotkut vähemmistöosakkaista eivät halua tulla vastaanottavan yhtiön osakkaiksi. Suuremman käteisvastikkeen määrän salliminen ei ole tämän käyttötarkoituksen kannalta tarpeellista.

Jatkuvuusperiaate kiinteän toimipaikan verotuksessa

Kiinteän toimipaikan verotuksessa on tarkoitus noudattaa varausten ja tappioiden osalta jatkuvuusperiaatetta siinäkin tapauksessa, että kiinteä toimipaikka siirtyy sulautumisen, jakautumisen tai liiketoimintasiirron seurauksena toisen ulkomaisen yhtiön kiinteäksi toimipaikaksi.

Säätämistarve on syntynyt siitä, että rajat ylittävien yritysjärjestelyjen määrä on lisääntynyt. Liiketoimintasiirtoja sekä eurooppayhtiöitä koskevia yritysjärjestelyjä voidaan jo toteuttaa rajat ylittävissä tilanteissa. Lisäksi myös muut yhtiöt voivat toteuttaa sulautumisia ja mahdollisesti myös jakautumisia jäsenvaltiosta toiseen, kun EU:n yhtiöoikeudellinen direktiivi saadaan implementoiduksi ensi vuoden loppuun mennessä.

Ehdotetut säännökset koskevat sellaisia sulautumisia, jakautumisia ja liiketoimintasiirtoja, joissa järjestelyn osapuolina on vain muissa EU:n jäsenvaltioissa kuin Suomessa asuvia yhtiöitä. Yritysjärjestelydirektiivi edellyttää, että varaukset ja tappiot siirtyvät tällaisessakin tilanteessa vastaanottavan yhtiön Suomessa sijaitsevalle kiinteälle toimipaikalle samoin edellytyksin kuin ne siirtyisivät kotimaisten yhtiöiden kesken.

Jotta asia ei jäisi tulkinnanvaraiseksi, ehdotetut säännökset on katsottu selvyiden vuoksi tarpeellisiksi. Verotuskäytännössä on lisäksi

ilmennyt epäselvyyttä siitä, voidaanko kiinteän toimipaikan verotuksessa soveltaa varausten ja tappioiden osalta jatkuvuusperiaatetta silloin, kun yhtiö esimerkiksi sulautuu toiseen yhtiöön samassa valtiossa (KVL 3/2006). Tällaista tilannetta ei säännellä yritysjärjestelydirektiivissä, koska yritysjärjestely on jäsenvaltion sisäinen. Keskusverolautakunta katsoi, ettei sulautumista koskevia säännöksiä voitu soveltaa. Se sovelsi sen sijaan sulautumista koskevista säännöksistä ilmeneviä periaatteita. Nämäkin tilanteet on otettu ehdotuksissa sääntelyn piiriin.

Valiokunta pitää ehdotettuja tarkennuksia perusteltuina ja asianmukaisina.

Tappioiden käsittelystä

TVL 123 a §:n 1 momentti. Säännösehdotus koskee tilannetta, jossa toisessa jäsenvaltiossa asuva yhteisö muodostaa Suomessa sijaitsevasta kiinteästä toimipaikasta itsenäisen Suomeen rekisteröitävän konserniyhtiön. Yhtiöittäminen voidaan toteuttaa liiketoimintasiirron lisäksi esityksen mukaan myös jakautumisen avulla. Muutos on tältä osin perusteltu.

Asiantuntijakuulemisissa on ehdotettu lisäksi, että vastaava tappioiden käsittely koskisi myös tilannetta, jossa kiinteä toimipaikka yhtiöitetään sulautumismenettelyssä.

Valiokunta ei pidä muutosta perusteltuna, koska sulautumisessa ei ole kysymys samanlaisesta yhtiöittämisestä kuin edellä. Kun toisessa jäsenvaltiossa asuva yhtiö sulautuu suomalaiseen yhtiöön, kiinteä toimipaikka lakkaa ja siitä tulee osa vastaanottavaa yhtiötä. Tässä tilanteessa sovelletaan suoraan tappioiden siirtymistä sulautumisessa koskevia TVL 123 §:n säännöksiä. Sulautumista ei ole tarpeen sen vuoksi lisätä TVL 123 a §:n 1 momenttiin.

TVL 123 a §:n 2 momentti. Säännös koskee tappioiden vähentämisoikeuden siirtymistä samassa tilanteessa kuin ehdotetussa uudessa EVL 52 e §:n 4 momentissa varauksista. Säännöksen tulisi koskea myös sulautumista, kuten esityksen perusteluissa on todettu. Valiokunta ehdottaa sen vuoksi, että säännöstä täsmennetään tältä osin. Sääntelyä sovellettaisiin siis sulautumi-

sen, jakautumisen tai liiketoimintasiirron yhteydessä.

TVL 123 b §. Hallituksen esityksessä esitetään säädettäväksi lisäksi suomalaisen yhtiön ulkomailla sijaitsevan kiinteän toimipaikan tappioiden lisäämisestä suomalaisen yhtiön tuloon silloin, kun kiinteä toimipaikka yhtiöitetään ulkomaiseksi tytäryhtiöksi. Ehdotettu sääntely sisältyy uuteen TVL 123 b §:ään.

Asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu, että säännökseen sisältyvä 10 vuoden aika tappioiden palauttamiselle tuloon lyhennettäisiin 5 vuoteen. Tarve tähän johtuu siitä, ettei ulkomailla sijaitsevien kiinteiden toimipaikkojen tappioita vahvisteta erikseen verotuksessa.

Hallituksen esitykseen sisältyvä aika perustuu ensinnäkin siihen, että ulkomailla sijaitsevan kiinteän toimipaikan verotettava vuositulo täytyy selvittää yleensä aina sille valtiolle, jossa kiinteä toimipaikka sijaitsee. Suomessa kulut saadaan vähentää suomalaisen yhtiön verotuksessa vain EVL:n säännösten mukaisesti. Kirjanpidon ja verotuksessa tehtyjen oikaisujen perusteella kiinteän toimipaikan vuositulokset on mahdollista selvittää. Kun veroilmoitukset on säilytettävä 10 vuotta, on säännöksen soveltamisen edellyttämät tiedot mahdollista selvittää vastaavalta ajalta. Ehdotettu määräaika vastaa myös kansallista tappioiden vähentämisaikaa.

TVL 123 §. TVL 123 §:ssä olevaa tappioiden siirtymistä yritysjärjestelyissä koskevaa säännösesitystä on ehdotettu ulotettavaksi myös liiketoimintasiirtoihin.

Valiokunta ei pidä ehdotusta perusteltuna, koska liiketoimintasiirto poikkeaa oikeudelliselta luonteeltaan merkittävästi sulautumisesta, jakautumisesta ja osittaisjakautumisesta. Se on nettoapporttina toteutettava järjestely, joka rinnastuu verotuksessa vaihtoon. Kysymys ei ole saman oikeushenkilön toiminnan jatkumisesta yleisseuraannon perusteella, kuten sulautumisesta tai jakautumisesta. Tappioiden siirtyminen ei siis ole samalla tavoin perusteltua.

Voimaantulosäännökset

Uusia säännöksiä on tarkoitus soveltaa ensimmäisen kerran vuodelta 2007 toimitettavassa verotuksessa. Niitä sovellettaisiin siten jakautumisiin, jotka ovat tapahtuneet 1.1.2007 tai sen jälkeen. Tällä tarkoitetaan sitä ajankohtaa, jolloin jakautumisen täytäntöönpano on rekisteröity. Sääntely on vastaava kuin vuonna 1995.

Valiokunta ehdottaa lisäksi, että tappioiden siirtymistä koskevaan säännökseen liitettäisiin oma voimaantulosäännös mahdollisten vireillä olevien jakautumisten varalta. Vanhoja säännöksiä sovellettaisiin sen nojalla vielä niihin jakautumisiin, joissa jakautumissuunnitelma on merkitty kaupparekisteriin ennen 1.1.2007.

Varainsiirtoverotus

Varainsiirtoverovapaus on tarkoitus ulottaa koskemaan myös EVL 52 c §:n mukaisia osittaisjakautumisia. Eräät asiantuntijat ovat esittäneet, että verovapauden piiriin otettaisiin kaikki yhtiölainsäädännön mukaan tehdyt jakautumiset.

Valiokunta puoltaa hallituksen esitystä yritysjärjestelydirektiivin yleisen tarkoituksen mukaisena. Verovapaus kaikissa yhtiölainsäädännön sallimissa tapauksissa saattaisi johtaa siihen, että kauppvoja pyrittäisiin toteuttamaan jakautumismenettelyn avulla. Verovapautta ei siis ole perusteltua myöntää esimerkiksi selvästi kaupanluonteisissa järjestelyissä, vaikka ne olisi toteutettu yhtiöoikeudellisen lainsäädännön mukaan jakautumisen muodossa.

Valiokunta toteaa vielä selvyiden vuoksi, että säännös soveltuu käytetystä täsmästä sanamuodosta huolimatta myös TVL 28 §:n mukaisiin jakautumisiin ja osittaisjakautumisiin, kunhan toimet suoritetaan toimintakokonaisuutta, vastikeosakkeita, käteisvastiketta ym. koskevien yleisten edellytysten mukaisesti.

Erilliskysymyksiä

Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota lisäksi myös ns. exit tax -säännöksen yhteisöoikeudenmukaisuuteen, vaikkei säännös itsessään ole esityksessä avoinna. Säännöksen mukaan osakevaihdoissa uusia osakkeita saanut

ta henkilöä voidaan verottaa mahdollisesta luovutusvoitosta, jos hän muuttaa Suomesta kolmen vuoden kuluessa osakevaihdon tapahtumavuoden jälkeen.

Säännös on yritysjärjestelydirektiivin sallima, eikä sen muuttamiseen ole välitöntä syytä. EYT:n oikeuskäytäntö ei ole asiassa yksiselitteistä. Muutos tulee ajankohtaiseksi vasta, jos tuomioistuimien toteaa säännöksen selkeästi eurooppaoikeuden vastaiseksi.

Asian käsittelyaikataulu

Valiokunta kiinnittää lopuksi huomiota siihen, että esitys on annettu eduskunnalle valtioneuvoston ja eduskunnan välillä sovittujen määräaikojen umpeuduttua. Esitys sisältää kuitenkin periaatteellisesti tärkeitä asiakokonaisuuksia, joiden käsittelyyn valiokunnalla olisi tullut olla riittävästi aikaa. Tähän ei ole ollut nyt mahdollisuuksia, vaan ratkaisut on jouduttu tekemään implementoinnille asetetun määräajan vuoksi syysistuntokauden kiireisimpänä aikana varsin nopeassa aikataulussa.

Valiokunta pitää erityisen tärkeänä sitä, että edessä oleva jatkovalmistelu tapahtuu alusta asti riittävän laajapohjaisesti eri näkökantoja valottaen. Seuraavat esitykset tulisi myös antaa eduskunnalle niin hyvissä ajoin, että niiden valiokuntakäsittelyyn jää asianmukainen riittävä aika.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että 1. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi

123 a § ja voimaantulosäännös muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosesitykset

2. lakiehdotus

123 a §

Yritysjärjestelyjen vaikutus ulkomaisen yhteisön kiinteän toimipaikan tappioiden vähentämiseen

(1 mom. kuten HE)

Jos sulautumisen, jakautumisen tai liiketoimintasiirron yhteydessä toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa asuvan yhteisön Suomessa sijaitsevasta kiinteästä toimipaikasta muodostuu tässä toisessa tai kolmannessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa asuvan toisen yhteisön kiinteä toimipaikka, on tällä yhteisöllä tämän kiinteän toimipaikan verotuksessa oikeus vähentää tulostaan kiinteän toimipaikan verotuksessa vahvistettu tappio 1 momentissa säädetyllä tavalla.

(1 mom. kuten HE)

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2007 toimitettavassa verotuksessa. Lakia sovelletaan jakautumiseen, joka on tapahtunut 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen. Niihin jakautumisiin, joissa jakautumissuunnitelma on merkitty kaupparekisteriin ennen 1. päivää tammikuuta 2007, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta tuloverolain 123 §:n 1 momentin säännöstä.

VaVM 42/2006 vp — HE 247/2006 vp

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Markku Koski /kesk	Markku Rossi /kesk
vpj.	Matti Ahde /sd	Matti Saarinen /sd
jäs.	Christina Gestrin /r	Anni Sinnemäki /vihr
	Kyösti Karjula /kesk (osittain)	Jukka Vihriälä /kesk
	Jari Koskinen /kok	vjäs. Jyri Häkämies /kok (osittain)
	Pekka Kuosmanen /kok	Timo Kalli /kesk (osittain)
	Reijo Laitinen /sd	Bjarne Kallis /kd
	Maija-Liisa Lindqvist /kesk	Mikko Kuoppa /vas
	Pekka Nousiainen /kesk	Olli Nepponen /kok.
	Virpa Puisto /sd	

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.

VASTALAUSE

Perustelut

Valtionvarainvaliokunta ei ole mietinnössään korjannut kaikkia asiantuntijakuulemisissa esiin tulleita hallituksen esityksen ongelmakohtia. Tämän vuoksi kokoomus esittää, että elinkeinoverolain pykälä 52 a, 52 b, 52 c ja 52 f korjattaisiin uusia osakkeita koskevan vaatimuksen osalta.

Kuten vuonna 1996 voimaan tulleissa säännöksissä myös nyt hallitus ehdottaa (HE 247/2006 vp) pidettäväksi voimassa se vaatimus, että vastikkeena annettavien osakkeiden tulee olla uusia osakkeita eli yhtiön tulee emitoida täysin uusia osakkeita vastikkeena. Vaatimus on puhtaasti suomalainen lisäedellytys veroneutraalisuudelle, eikä sitä tunneta esimerkiksi yritysjärjestelydirektiivissä. Uuden osakeyhtiölain mukaan kyse on osakeannista sekä silloin, kun yhtiö antaa uusia osakkeita, että silloin, kun yhtiö antaa sen hallussa olevia omia osakkeita (OYL 9:1).

Direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa voidaan asettaa kansallisia lisäedellytyksiä, mutta nämä eivät saa rajoittaa sijoittautumisvapautta eivätkä pääoman vapaata liikkuvuutta, paitsi jos se on perusteltua yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti ja erityisesti, jos yleinen etu sitä vaatii ja jos rajoitukset ovat välttämättömiä ja asianmukaisia tällaisten ensisijaisten vaatimusten täyttämiseksi.

Uusien osakkeiden vaatimusta Suomen verolainsäädännössä ei ole nyt eikä aikaisemmin perusteltu millään tavalla, eikä se palvele fiskaalisia tarkoituksia, joten se ei voi olla myöskään niin sanotun suhteellisuusperiaatteen mukainen. Päinvastoin, vaatimus on ainoastaan yritysten toimintaa rajoittava, sillä olemassa olevien osakkeiden käyttäminen vastikkeena olisi yhtiöiden kannalta huomattavasti helpompaa. Uusien osakkeiden vaatimuksen poistamisella ei olisi myöskään vaikutusta veronsaajan asemaan.

Olemassa olevan EVL 52 b §:n 4 momentin mukaan sulautumista pidetään osakkeiden luovutuksena sulautuvan yhtiön osakkeenomistajan verotuksessa siltä osin kuin sulautumisvastikkeena saadaan rahaa. Tätä säännöstä olisi syytä tarkentaa siten, että sulautumista pidetään osakkeiden luovutuksena siltä osin kuin sulautumisvastikkeena saadaan muuta kuin osakevastiketta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 52 a §, 52 b §:n 4 momentti, 52 c §, 52 d §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto sekä 52 f §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat 52 a §, 52 b §:n 4 momentti, 52 d §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto sekä 52 f §:n 1 momentti laissa 1733/1995 ja 52 c § mainitussa laissa 1733/1995 ja laissa 1146/2005, sekä
lisätään 52 e §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1733/1995, uusi 4 momentti seuraavasti:

52 a §

Sulautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa:
1) yksi tai useampi osakeyhtiö (*sulautuva yhtiö*) purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) ja jossa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön (*poist.*) osakkeita *tai muuta vastiketta*; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa; tai
(2 kohta kuten VaVM)

52 b

— — — — —
Sulautuvan yhtiön osakkeenomistajan verotuksessa osakkeiden vaihtamista vastaanottavan yhtiön osakkeisiin ei pidetä osakkeiden luovutuksena. Sulautumisvastikkeena saatujen osakkeiden hankintamenoksi luetaan sulautuneen yhtiön osakkeiden hankintamenoa vastaava määrä. Siltä osin kuin sulautumisvastikkeena saadaan *muuta kuin osakevastiketta*, sulautumista pidetään osakkeiden luovutuksena.

52 c §

Jakautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa:
(1 kohta kuten VaVM)
2) osakeyhtiö selvitysmenettelyttä siirtää, ilman että se purkautuu, yhden tai useamman liiketoimintakokonaisuutensa sellaisenaan yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle ja jättää vähintään yhden liiketoimintakokonaisuuden siirtävään yhtiöön (*osittaisjakautuminen*) ja jossa jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa kunkin vastaanottavan yhtiön (*poist.*) osakkeita *tai muuta vastiketta*; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta yhtiön maksettua osakepääomaa.
(2—5 mom. kuten VaVM)

52 d ja 52 e §
(Kuten VaVM)

52 f §

Osakevaih dolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen

yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, tai, jos osakeyhtiöllä jo on enemmän kuin puolet äänimäärästä, hankkii lisää tämän yhtiön osakkeita ja antaa vastikkeena toisen yhtiön osakkeenomistajille (*poist.*) osakkeitaan *tai muuta vastiketta*. Vastike saa olla myös rahaa, ei kuitenkaan enempää kuin 10 prosenttia

vastikkeena annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa.

— — — — — — — — — — — — — — —

Voimaantulosäännös
(Kuten VaVM)

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2006

Jari Koskinen /kok
Pekka Kuosmanen /kok

Bjarne Kallis /kd
Olli Nepponen /kok